

Cuprins

CAPITOLUL I

Noțiuni introductive privind dreptul mediului și protecția mediului	7
1.1. Definiția și obiectul dreptului mediului	7
1.2. Dreptul mediului ramură distinctă a sistemului nostru juridic.....	8
1.3. Delimitarea dreptului mediului de alte ramuri de drept.....	9
1.4. Principiile generale ale dreptului mediului	12
1.5. Izvoarele dreptului mediului.....	16
1.6. Raportul juridic de dreptul mediului.....	19
1.7. Garantarea dreptului la un mediu sănătos prin Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale	29

CAPITOLUL II

Protecția juridică a mediului natural	41
2.1. Protecția juridică a solului.....	41
2.1.1. Protecția calitativă a solului.....	42
2.1.2. Protecția cantitativă a solului.....	51
2.2. Protecția juridică a subsolului	54
2.3. Protecția juridică a pădurilor	67
2.3.1. Administrarea fondului forestier național	70
2.3.2. Paza, gestionarea și exploatarea pădurilor	72
2.4. Protecția juridică a florei și faunei terestre și acvatice sălbatice. Regimul ariilor naturale protejate și conservarea habitatelor naturale.	79
2.4.1. Protecția faunei de interes cinegetic.....	79
2.4.2. Exercițarea legală a vânătorii.....	81
2.4.3. Protecția fondului piscicol.....	85
2.4.4. Protecția juridică a păsărilor	86
2.4.5. Protecția juridică a florei.....	87
2.4.6. Regimul ariilor naturale protejate	88
2.4.6.1. Categoriile de arii naturale protejate.....	88
2.4.6.2. Instituirea regimului de arie naturală protejată	94
2.4.7. Rezervația Biosferei „Delta Dunării”	97
2.5. Protecția juridică a apelor	99
2.5.1. Clasificarea apelor	100
2.5.2. Regimul de folosire a apelor	101
2.5.3. Administrarea și gospodărirea apelor	104
2.5.4. Protecția apei pe plan internațional	109
2.6. Protecția juridică a atmosferei	113
2.6.1. Noțiuni introductive privind atmosfera și poluarea acesteia	113
2.6.2. Legislația specială în materia protecției atmosferei	116
2.6.2.1. Supravegherea și gestionarea calității aerului.....	117

2.6.2.2. Emisiile în atmosferă	118
2.6.2.3. Informarea publicului	120

CAPITOLUL III

Protecția juridică a mediului artificial..... 123

3.1. Protecția juridică a așezărilor umane. Elemente de urbanizare.	123
3.1.1. Considerații introductive privind urbanismul și amenajarea teritoriului.....	123
3.1.2. Certificatul de urbanism	125
3.1.3. Documentații de amenajare a teritoriului și de urbanism	127
3.2. Gestionarea deșeurilor.....	130
3.2.1. Politica națională privind deșeurile	132
3.2.2. Politica Uniunii Europene în domeniul deșeurilor	134
3.2.3. Lista deșeurilor.....	136
3.2.4. Reutilizarea și reciclarea deșeurilor	136
3.2.5. Eliminarea deșeurilor.....	137
3.2.6. Programe de prevenire a generării deșeurilor.....	138

CAPITOLUL IV

Răspunderea juridică în dreptul mediului..... 139

4.1. Răspunderea juridică prevăzută de OUG 195/2005.....	140
4.2. Răspunderea juridică în dreptul mediului prevăzută în legi speciale	145
4.2.1. Răspunderea juridică prevăzută de Codul Silvic	145
4.2.2. Răspunderea juridică în domeniul protecției apelor.....	146
4.2.3. Răspunderea juridică în domeniul protecției atmosferei.....	151

BIBLIOGRAFIE 155

CAPITOLUL I

Noțiuni introductive privind dreptul mediului și protecția mediului

1.1. Definiția și obiectul dreptului mediului

Dreptul mediului reprezintă *ansamblul complex al normelor juridice care reglementează relațiile ce se stabilesc între oameni privind atitudinea lor față de mediu, în procesul folosirii în scopuri economice, sociale și culturale a componentelor sale - naturale și artificiale - precum și relațiile legate de protecția, conservarea și dezvoltarea lor durabilă.*

Într-o încercare de definire mai elaborată, dreptul mediului a mai fost definit ca fiind ansamblul reglementarilor juridice și instituțiilor stabilite în vederea protecției, conservării și ameliorării mediului, conform obiectivelor de dezvoltare durabilă.¹

O definiție interesantă, evidențiată de profesorul Făiniș prezintă dreptul mediului ca fiind ansamblul complex al normelor juridice care reglementează relațiile ce se stabilesc între oameni privind atitudinea lor față de natură, ca element vital și suport al vieții, în procesul conservării și dezvoltării în scopuri economice, sociale și culturale a componentelor mediului înconjurător - naturale și artificiale - precum și relațiile legate de conservarea lor.²

Obiectul dreptului mediului îl constituie o categorie distinctă de relații sociale care iau naștere în procesul de conservare, dezvoltare și protecție a mediului. Obiectul este circumscris atât în OUG nr. 195/2005 privind protecția mediului, cu modificările și completările ulterioare, ca lege - cadru, precum și într-o serie de reglementări speciale care privesc protecția diferitelor elemente componente ale mediului. Specificul obiectului reglementării

¹ Oneț Cristina, *Dreptul mediului*, Editura Universul Juridic, București, 2017, p. 36.

² Făiniș F., *Dreptul mediului*, Editura Pinguin Book, București, 2005, p. 38.

juridice constă în legătura directă a relațiilor sociale reglementate de normele dreptului mediului cu protecția mediului, adică cu activitatea umană conștientă, îndreptată spre realizarea unui scop concret, constând în prevenirea și combaterea poluării, menținerea și îmbunătățirea condițiilor de mediu și dezvoltarea durabilă.

1.2. Dreptul mediului ramură distinctă a sistemului nostru juridic³

De la considerarea de către R. Drago, în 1976, ca absurdă susținerea tezei existenței unui drept al mediului și până la admiterea unanimă a existenței unei astfel de ramuri de drept distincte, unei ramuri a științelor juridice și unei discipline de învățământ la facultățile de drept, devenind un veritabil drept al speciei umane, distanța în timp este foarte scurtă, dar evoluția gândirii umane este uriașă, incomparabilă cu astfel de fenomene. Astăzi avem o legislație, în general, bine gândită și cuprinzătoare referitoare la protecția mediului, care împreună cu relațiile sociale la care se referă alcătuiesc ramuri de drept interne în acest domeniu la nivele naționale, dar nu numai; evoluează într-un ritm susținut un drept comunitar al mediului, care premerge dreptul intern și devine parte a acestuia, de multe ori fiind luat ca „model” de cele naționale, și se conturează un astfel de domeniu al dreptului și pe plan internațional.

Este indiscutabil că termenul de „legislație ecologică” este mai cuprinzător decât cel de „legislație pentru protecția mediului”, incluzând în sfera sa întreaga ambianță ecologică în cadrul căreia se desfășoară întreaga activitate socio-umană. Dar, este mai îngust decât „legislația mediului” care privește nu mai lumea vie, ci și cea creată de om. „Dreptul mediului” bazat pe legislația mediului este indiscutabil mai larg decât „dreptul protecției mediului”, care se referă doar la legislația care reglementează relațiile sociale de *protecție a mediului*, căutând să urmărească funcționarea sistemelor protejate în complexitatea lor, dar fără să se refere și la alte aspecte ale existenței mediului, la regimul său în general.

Una din preocupările contemporane prioritare este acționarea cu toate mijloacele în sprijinul protecției mediului, pentru care există, în toate țările civilizate, și unde nu există trebuie creat, un cadru legislativ care, în spiritul reglementărilor internaționale și comunitare, utilizează măsuri de constrângere și cu caracter stimulator în vederea promovării unui comportament rațional și pozitiv față de mediu.

³ Lupan Ernest, *Tratat de dreptul protecției mediului*, Editura C.H. Beck, București, 2009, p. 71.

Importanța creșterii rolului dreptului protecției mediului în integrarea europeană în general poate fi evidențiată și în lumina procesului de aproximare a legislației noastre naționale cu reglementările dreptului comunitar al protecției mediului, care va conduce, până la urmă, la o uniformizare continentală a normelor juridice respective.

La nivel internațional, o atenție mai mare s-a acordat problemelor de mediu de către organizațiile internaționale aproximativ din a doua jumătate a secolului trecut. În această direcție a acționat Organizația Națiunilor Unite, care a pregătit și organizat prima Conferință mondială de la Stockholm din 1972, unde s-au pus bazele protecției mediului la nivel internațional. La această conferință a fost evidențiat faptul că problemele protecției mediului sunt universale, cuprinzând toți factorii de mediu din toate statele lumii. Declarația finală care cuprinde 26 de principii și Declarația asupra mediului, care este un program de măsuri adoptate cu acest prilej, subliniază legătura organică dintre protecția mediului și progresul economico-social al popoarelor. Amintim în același sens și documentul intitulat Declarația de Principii (sau Carta Pământului), adoptată în 1992 la Rio de Janeiro la Conferința Mondială ONU pentru mediu și dezvoltare, în care sunt enunțate principiile după care omenirea trebuie să se conducă în relațiile interumane și în cele dintre om și natură. În acest din urmă document (fără forță juridică obligatorie) sunt formulate în cadrul a 27 de principii drepturile și obligațiile statelor și oamenilor în domeniul mediului. Un alt document adoptat la această conferință, denumit Agenda 21, cuprinde un program de acțiune ce urma să fie aplicat de guverne, agenții de dezvoltare și organizații ale ONU peste tot unde activitatea economică a omului afectează mediul. Cu prilejul acestei conferințe pentru schimbările climatice s-a mai adoptat și un angajament ferm al țărilor semnatare de a reduce emisiile de bioxid de carbon în toată atmosfera ș.a.

1.3. Delimitarea dreptului mediului de alte ramuri de drept

În prefigurarea și precizarea profilului și semnificațiilor proprii ale acestei noi ramuri de drept, o importanță deosebită revine relevării conexiunilor și diferențelor specifice în raport cu celelalte ramuri ale sistemului juridic.⁴

⁴ Rășcanu A., Nicolau I., Anghel I., *Elemente de dreptul mediului*, Editura Punct Ochit, Constanța, 2010, p. 12.

Din acest punct de vedere, delimitarea dreptului mediului, cerință a sublinierii necesității și determinațiilor sale proprii, vizează cu precădere dreptul constituțional (în special în ce privește dreptul fundamental al omului la un mediu sănătos și (în special în ce privește dreptul fundamental al omului la un mediu sănătos și prosper și instituțiile mediului), dreptul civil (mai ales prin conexiunile dreptului de proprietate), dreptul administrativ (cu privire la metoda de reglementare), dreptul agrar (în privința obiectului) ori alte ramuri vecine prin natura obiectului de reglementare, precum dreptul urbanismului, dreptul amenajării teritoriului, dreptul energiei etc.

Dreptul constituțional și dreptul mediului

Dreptul constituțional este ramura de drept care cuprinde normele fundamentale din care decurg conținutul și semnificațiile esențiale ale celorlalte ramuri de drept, inclusiv ale dreptului mediului.

Deși acesta are ca obiectiv definitoriu reglementarea organizării și funcționării organelor statului și drepturile și îndatoririle cetățenilor, legătura dintre dreptul constituțional și dreptul mediului se manifestă pe mai multe planuri, dintre care menționăm⁵:

- constituția cuprinde norme care consacră semnificații ale principiilor dreptului mediului, cum ar fi exploatarea resurselor naturale în concordanță cu interesul național sau crearea condițiilor necesare calității vieții;
- printre drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale ale cetățenilor este consacrat de Constituție, dreptul la un mediu sănătos și echilibrat din punct de vedere ecologic și se stabilește faptul că dreptul de proprietate obligă la respectarea sarcinilor privind protecția mediului;
- garanțiile juridice ale dreptului la un mediu sănătos și ale altor drepturi fundamentale conexe sunt consacrate în Constituție și completate prin reglementările speciale.

Fără îndoială, dincolo de aceste interferențe, și deosebirile dintre cele două ramuri sunt evidente. Ele țin mai ales de natura obiectului supus reglementării și de finalitatea normelor componente.

⁵ Muraru I., Tănăsescu S., *Dreptul constituțional și instituții politice*, ed. a 12-a, Editura All Beck, București, 2006, p. 14.